

W UNII EUROPEJSKIEJ

INTERREG — program rozwoju regionalnego Unii Europejskiej

Maciej Podemski*

Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG (*INTERREG Community Initiative*) uruchomiona została w 1990 roku. Jej celem było przygotowanie obszarów granicznych do warunków Europy bez granic. Pierwszy program, INTERREG I, realizowany był w latach 1990–1994; drugi — INTERREG II, w latach 1994–2003.

W chwili obecnej (lata 2004–2006) realizowany jest kolejny, trzeci program tej inicjatywy — INTERREG III.

Jego celem jest wyrównanie poziomu rozwoju sąsiadujących regionów poprzez wspieranie współpracy transgranicznej, międzypaństwowej i międzyregionalnej, zarówno wzdłuż zewnętrznych, jak i wewnętrznych granic Unii Europejskiej. Szczególny nacisk położony jest na integrację granicznych regionów UE oraz tych, które sąsiadują z nowo przyjętymi krajami członkowskimi. Projekty finansowane są w 75% ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (*European Regional Development Fund* — ERDF).

W ramach INTERREG III wydzielone zostały następujące trzy główne zadania (komponenty):

A — współpraca przygraniczna sąsiadujących ze sobą obszarów w celu rozwijania przygranicznych ośrodków gospodarczych i społecznych poprzez:

- stymulowanie przedsiębiorczości i rozwoju małych firm (w tym firm sektora turystycznego);
- rozwój wspólnego transgranicznego systemu ochrony środowiska;
- modernizację i rozbudowę istniejącej sieci powiązań transportowych;
- wsparcie inicjatyw społeczności lokalnych (fundusz mikroprojektów);
- rozwój kapitału ludzkiego i instytucjonalnych form współpracy transgranicznej;
- wykorzystanie zasobów ludzkich i materialnych w dziedzinie badań naukowych, rozwoju technologicznego oraz edukacji i kultury.

B — współpraca międzypaństwowa w ramach dużych regionów paneuropejskich, mająca na celu zrównoważony i skoordynowany rozwój przestrzenny. Większość realizowanych projektów, to projekty stanowiące przygotowanie przedsięwzięć infrastrukturalnych, wdrażanych w ramach regionalnych lub krajowych programów finansowanych z funduszy strukturalnych. W ramach tego komponentu tworzone są nowe możliwości dla:

- rozwoju infrastruktury transeuropejskiej;

- opracowywania strategii rozwoju przestrzennego w skali międzynarodowej;
  - ochrony środowiska;
  - rozwoju społeczeństwa informacyjnego.
- C** — współpraca międzyregionalna w skali europejskiej, której celem jest:
- skoordynowanie polityki regionalnej;
  - upowszechnienie najlepszych metod rozwiązywania problemów;
  - wymiana informacji i doświadczeń dotyczących rozwoju regionalnego oraz polityki i technik kohezyjnych (wyrównywania różnic rozwoju).

Polska uczestniczy w realizacji wszystkich trzech zadań (komponentów), przy czym współpraca przygraniczna jest traktowana jako zadanie najważniejsze. Podział środków INTERREG III, przyznanych Polsce na lata 2004–2006, przedstawia się następująco:

- A — 80% (177,09 mln €);
- B — 14% (30,99 mln €);
- C — 6% (13,28 mln €).

Zadanie (komponent) A

W ramach tego zadania środki przyznane na lata 2004–2006 podzielono na projekty związane z granicą wschodnią (35%), południową (16%) i zachodnią (49%). Obejmują one pięć dwustronnych umów Polski: z Meklemburgią-Pomorzem Przednim, Brandenburgią, Saksonią, Czechami i Słowacją, a także dwie umowy trójstronne: z Litwą i Federacją Rosyjską (obwód kaliningradzki) oraz z Białorusią i Ukrainą. Po stronie polskiej umowy te realizują głównie regiony przygraniczne (tzw. obszary wsparcia):

- z Meklemburgią-Pomorzem Przednim — szczeciński i koszaliński;
- z Brandenburgią — zielonogórski i gorzowski;
- z Saksonią — jeleniogórsko-wałbrzyski;
- z Czechami — jeleniogórsko-wałbrzyski, opolski, rybnicko-jastrzębski i bielsko-bialski;
- ze Słowacją — bielsko-bialski, nowosądecki i krośnieńsko-przemyski;
- z Litwą i obwodem kaliningradzkim — słupski, gdański, elbląski, olsztyński, ełcki, białostocko-suwalski i łomżyński oraz obszar Gdańsk-Gdynia-Sopot;
- z Białorusią i Ukrainą — białostocko-suwalski, łomżyński, bielsko-podlaski, chełmsko-zamojski, lubelski, rzeszowsko-tarnobrzeski, krośnieńsko-przemyski i ostrołęcko-siedlecki.

Zadanie A ma siedem podstawowych priorytetów:

1. Współpraca gospodarcza i wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw. Obejmuje ona wspieranie transgranicznych stosunków gospodarczych oraz innowacji, technologii i badań.

*Państwowy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; maciej.podemski@pgi.gov.pl

2. Rozwój infrastruktury, w tym zwłaszcza infrastruktury transportowej, technicznej i komunalnej.

3. Środowisko naturalne: ochrona powietrza, wód i gleb, ochrona przeciwpożarowa, ochrona przed klęskami żywiołowymi i katastrofami oraz zachowanie potencjału przyrody.

4. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich: odnowa wsi, agroturystyka, współpraca w zakresie rolnictwa.

5. Szkolenie i zatrudnienie: dokształcanie w celu przystosowania do wymogów rynku pracy oraz wspieranie instytucji oświatowych i naukowych.

6. Problemy organizacyjne współpracy: a) euroregionalnej, b) międzynarodowej oraz c) współpracy na szczeblu regionalnym i lokalnym.

7. Szczególne wsparcie dla regionów graniczących z krajami, które przystąpiły do UE.

Beneficjentami programu INTERREG III A są jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, partnerzy społeczno ekonomiczni, instytucje edukacyjne i kulturalne, organizacje pozarządowe itp.

Zadanie (komponent) B

Projekty realizowane są w 13 programach, w ramach struktur ponadnarodowych. Polska uczestniczy w dwóch programach: CADSES (*Central Adriatic Danubian South-Eastern European Space*) i BSR (*Baltic Sea Region*).

Program CADSES obejmuje swoim zasięgiem największy obszar: od wybrzeży Morza Bałtyckiego, przez góry Europy Środkowej, niziny węgierskie oraz alpejskie tereny Austrii i Słowenii, do zachodnich Włoch i Grecji, łącznie z Mołdawią i częścią Ukrainy. Są to terytoria 18 państw, z których dziewięć należy do Unii Europejskiej (Austria, Czechy, Grecja, Niemcy, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry i Włochy).

Program CADSES realizowany jest zgodnie z przyjętymi czterema priorytetami:

1. Rozwój obszarów miejskich i wiejskich oraz problemy imigracji.

2. Rozwój systemu transportowego oraz społeczeństwa informacyjnego.

3. Dziedzictwo kulturalne, przyrodnicze i krajobrazowe.

4. Ochrona środowiska, wykorzystanie zasobów naturalnych oraz zapobieganie zagrożeniom.

W Programie Bałtyckim (BSR) zaangażowanych jest 11 krajów, przy czym obszary wsparcia obejmują całe terytoria Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji oraz niemieckich landów: Berlina, Brandenburgii, Hamburga, Bremy, Meklemburgii Pomorza Przedniego, Szlezwiku-Holsztynu i Dolnej Saksonii (częściowo). W programie mogą uczestniczyć również partnerzy rosyjscy z Kaliningradu, St. Petersburga oraz obwodów: leningradzkiego, pskowskiego, nowogrodzkiego, murmańskiego i archangielskiego, a także z Republiki Karelii i Nienieckiego Okręgu Autonomicznego. Na Białorusi programem objęte są obwody: miński, grodzieński, brzeski i witebski. Źródłem finansowania udziału partnerów rosyjskich i białoruskich w projektach realizowanych w ramach Programu Bałtyckiego są środki unijnego programu TACIS.

Program ma trzy priorytety:

1. Wspieranie działań na rzecz rozwoju przestrzennego regionów i sektorów.

2. Promocja struktur terytorialnych wspierających zrównoważony rozwój regionu Morza Bałtyckiego.

3. Wspieranie tworzenia instytucji oraz wzmocnienie transgranicznego rozwoju przestrzennego.

Typowymi formami działań są warsztaty i seminaria, prowadzenie analiz (np. rynkowych), wspólne przedsięwzięcia pilotażowe, wdrażanie przykładów najlepszej praktyki, budowanie sieci współpracy itp. Potencjalni beneficjenci to władze publiczne (centralne, regionalne i lokalne), instytucje badawcze i szkoleniowe, fundacje, organizacje pozarządowe oraz instytucje typu *non-profit*.

Zadanie (komponent) C

Obszar współpracy w ramach INTERREG III C obejmuje całe terytorium Unii Europejskiej (podzielone na cztery strefy programu: Północ, Południe, Wschód oraz Zachód), łącznie z wyspami i najbardziej oddalonymi obszarami. Program umożliwi uczestnictwo krajów trzecich. Przynależność do danej strefy nie wyklucza możliwości uczestniczenia w projektach międzyregionalnej współpracy z udziałem partnerów z pozostałych stref.

Polska uczestniczy w Programie Strefy Północ (5 województw północnych: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie i podlaskie) i w Programie Strefy Wschód (pozostałe województwa).

Nadrzędnym celem INTERREG III C, który koncentruje się na współpracy w skali europejskiej, jest poprawa efektywności rozwoju regionalnego, poprzez wymianę informacji na dużą skalę, oraz wymiana doświadczeń w zakresie wykorzystywania funduszy strukturalnych, rozwoju miejskiego, współpracy międzyregionalnej itp. Dodatkowo przewidziano specjalny priorytet, mający na celu integrację regionów przygranicznych UE z państwami trzecimi. Realizowane projekty winny mieć na celu wzmocnienie potencjału lokalnych lub regionalnych podmiotów działających na tych terenach.

Działania typowe dla INTERREG III C obejmują badania, przygotowanie analiz i studiów do przyszłych projektów, szkolenia, seminaria, warsztaty, wizyty studyjne, strategie i działania marketingowe, działania informacyjne i promocyjne, a także projekty pilotażowe. Potencjalnymi beneficjentami są jednostki terytorialne regionu lub instytucje upoważnione do działania w imieniu regionów oraz władze publiczne i instytucje równoważne organom publicznym.

Program INTERACT 2002–2006

Celem programu INTERACT jest wspieranie zarządzania i koordynacja wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami zarządzającymi, płatniczymi i sekretariatami technicznymi Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III w ramach jej trzech zadań (komponentów): współpracy przygranicznej, współpracy transnarodowej i współpracy międzyregionalnej.

Realizowane w ramach INTERACT projekty mają szeroki zakres tematyczny, podporządkowany następującym trzem priorytetom:

1. Techniczne wspieranie zarządzania programami Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III.

2. Rozwój inicjatyw lokalnych i regionalnych.

3. Współpraca i zarządzanie przemianami w regionach granicznych.

Obszar współpracy INTERACT obejmuje wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej oraz kraje sąsiednie. Realizowane przedsięwzięcia dotyczą między innymi:

- ❑ opracowania wspólnych procedur i standardów dla współpracy w ramach zadań (komponentów) A, B i C;
- ❑ rozwoju spójnych planów szkoleniowych dla instytucji zaangażowanych w zarządzanie programami Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III;
- ❑ tworzenia baz danych partnerów uczestniczących w projektach w ramach wszystkich programów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III;

- ❑ organizowania seminariów, warsztatów i konferencji dla tych instytucji;
- ❑ tworzenia Forum Współpracy i Platformy Wymiany Doświadczeń;
- ❑ rozpowszechniania informacji o strukturach i procedurach wdrażania programów INTERREG.

Potencjalnymi beneficjentami są instytucje administracji publicznej, pełniące funkcje instytucji zarządzających, instytucji płatniczych lub sekretariatu technicznego dla wszystkich zadań (komponentów) INTERREG III, a także inne instytucje zaangażowane we wdrażanie programów tej inicjatywy.

Źródła: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/interreg3/;
<http://www.interreg.gov.pl>